

12 Μαρτίου 2020

Δρ. Χαρούλα Σπινθηροπούλου: Κάποιες σκέψεις για την κλωνική επιλογή και την ανάδειξη των γηγενών μας ποικιλιών

Ασχολήθηκα με την κλωνική επιλογή από το 1989, όταν ξεκίνησα την καριέρα ως γεωπόνος του Διεπαγγελματικού Συνδέσμου οίνων Ο.Π.Α.Π. "Νάουσα". Τότε σε συνεργασία με το εργαστήριο Αμπελογαίας του Γ.Π.Α. και την Μπουτάρης Οινοποιητική δουλέψαμε ώστε να αναδειχθούν οι πρώτοι κλώνοι του Ξινόμαυρου. Στη συνέχεια, αφού η Διεπαγγελματική οργάνωση σταμάτησε τη λειτουργία της και επιστρέφοντας από την μετεκπαίδευσή μου στη Γαλλία εργάστηκα στη ΒΙΤΡΟ ΕΛΛΑΣ ως υπεύθυνη της κλωνικής επιλογής των ελληνικών ποικιλιών αμπέλου, αλλά και της διάσωσης και ανάδειξης άγνωστων, οινικά, γηγενών ποικιλιών.

Η έλλειψη πρωτόκολλου κλωνικής επιλογής μας ανάγκασε τότε να φτιάξουμε ένα δικό μας, βασισμένο στο αντίστοιχο γαλλικό και ιταλικό, προσαρμοσμένο στις δικές μας ανάγκες, το οποίο, από τα τέλη της δεκαετίας του 90, είχαμε καταθέσει στο τότε υπουργείο Γεωργίας, ζητώντας τη δημιουργία ενός εθνικού πρωτόκολλου, ώστε να προχωρήσει η διαδικασία της κλωνικής επιλογής και να αναγνωριστεί η δουλειά που είχε γίνει μέχρι τότε.

Ημουνα νια και γέρασα....

Η έλλειψη πρωτόκολλου ανάγκασε τα φυτώρια που ένιωθαν αυτήν την ανάγκη της ελληνικής οινοπαραγωγής να καταφύγουν σε συνεργάτες τους στο εξωτερικό (Γαλλία, Ιταλία), ώστε να αναγνωριστεί η δουλειά που είχαν ξεκινήσει χρόνια πριν, και να εγγραφούν έτσι οι βασικές μας ποικιλίες και οι πρώτοι κλώνοι τους στους εθνικούς καταλόγους των χωρών αυτών και στη συνέχεια να εισαχθούν ως υλικό με το πολυπόθητο μπλε καρτελάκι (πιστοποιημένο υλικό).

Και ερχόμαστε τώρα, το 2020 ενόψει της συζήτησης για το εθνικό πρωτόκολλο κλωνικής επιλογής να «μαλώνουμε» μεταξύ μας για το ποιος έχει δικαίωμα στις παρατηρήσεις του πάνω σ' αυτό. Προφανώς ο κάθε εμπλεκόμενος, ανάλογα με τη σκοπιά από την οποία βλέπει το θέμα και ανάλογα με το αντικείμενο με το οποίο έχει δουλέψει, βλέπει τις αδυναμίες του προτεινόμενου πρωτόκολλου και προσπαθεί για το καλύτερο.

Είναι σίγουρο ότι έχουμε καθυστερήσει. Είναι σίγουρο ότι χρειαζόμαστε άμεσα πιστοποιημένο υλικό των ποικιλιών μας για τις νέες φυτεύσεις μας. Και το υλικό αυτό θα έπρεπε να έχει ήδη βγει μέσα από τη διαδικασία της κλωνικής επιλογής, που όμως προϋποθέτει «βελτιωμένα αγρονομικά και οινικά χαρακτηριστικά» ή έστω «γνωστά αγρονομικά και οινικά χαρακτηριστικά» για τον υποψήφιο κλώνο, αυτό άλλωστε είναι και το νόημα της δημιουργίας ενός κλώνου.

Οτιδήποτε άλλο που προϋποθέτει μόνο φυτουγεία και γενετική ταυτότητα, είναι ποικιλία, ακόμα και αν προέρχεται από ένα αρχικό φυτό. Η *de facto* εγγραφή του ως πρώτου κλώνου, με τους επόμενους να συγκρίνονται με αυτόν αναιρεί όλη τη διαδικασία και τη φιλοσοφία της δημιουργίας του πρωτόκολλου, πάντα κατά την άποψή μου.

Αρα θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το υλικό αυτό ως ενδιάμεσο στάδιο για την εγκατάσταση νέων αμπελώνων (υγιές και ταυτοποιημένο υλικό) και η εγγραφή του ως κλώνου να γίνει όταν παρουσιαστούν τα αγρονομικά και οινικά του χαρακτηριστικά.

Καθυστερήσαμε τόσα χρόνια, λίγο παραπάνω, αλλά δουλεύοντας σωστά, δε νομίζω ότι είναι τραγικό. Εάν παράλληλα δοθεί και άδεια κυκλοφορίας αυτού του πρώτου υλικού ως υγιούς και ταυτοποιημένου, αλλά όχι ως κλώνου, θα υπάρχει γενετικό υλικό καθαρό για την εγκατάσταση νέων αμπελώνων που είναι και η άμεση προτεραιότητα και σε μερικά χρόνια θα υπάρχουν και οι πρώτοι κλώνοι. Γιατί η δουλειά που έχουν ήδη κάνει τα ιδιωτικά φυτώρια, είναι κρίμα να μην αναγνωριστεί. Εκεί θα φανεί και ποιος πραγματικά ενδιαφέρεται για την κλωνική επιλογή και την καλλιέργεια κλώνων με βελτιωμένα χαρακτηριστικά σε σχέση με τον πληθυσμό της ποικιλίας (που είναι μία διαρκής και επίπονη διαδικασία) και ποιος κοιτά «να αρπάξει ότι μπορεί στα γρήγορα», εκμεταλλευόμενος τη δυνατότητα που θα του δοθεί αυτή τη στιγμή με το πρωτόκολλο ως έχει, να πουλά «πιστοποιημένο υλικό-κλώνο». Και να μην ξανασχοληθεί με το θέμα.

Αντιλαμβανόμαστε νομίζω το ρίσκο του περιορισμού του γενετικού μας υλικού!

Όσοι έχουν δουλέψει με την ανάδειξη και τη διάσωση των ποικιλιών αντιμετώπιζαν πάντα το πρόβλημα της σύγκρισης μιας ποικιλίας που εντοπίζονταν στους αμπελώνες με αυτήν που υπήρχε στις συλλογές. Δεν ήταν λίγες οι φορές που η σύγκριση του υλικού τόσο μεταξύ των συλλογών όσο και με αυτό του τόπου καλλιέργειας της ποικιλίας, ήταν ανέφικτη ή

οδηγούσε σε επισφαλή συμπεράσματα και κατέληγε πάντα στο «είναι αναγκαία περαιτέρω διερεύνηση του θέματος». Όσοι έχουν διαβάσει επιστημονικά άρθρα για τη γενετική ταυτοποίηση των ελληνικών ποικιλιών, θα το έχουν ήδη διαπιστώσει.

Για να μην συνεχίσει ή γίνει και χειρότερη η κατάσταση αυτή, θεωρώ σκόπιμο όσοι ασχολούνται με το θέμα και κυρίως ο ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ και τα Πανεπιστημιακά ιδρύματα να συμφωνήσουν στο ποια θα είναι η συλλογή αναφοράς και να δουλέψουν ώστε να υπάρχει ταυτοποίηση του υλικού αυτού (όλα τα φυτά μιας ποικιλίας στη συλλογή να προέρχονται από ένα αρχικό φυτό και αυτό να έχει ταυτοποιηθεί ως ποικιλία. Με το υλικό αυτό θα συγκρίνονται από δω και πέρα όλες οι ποικιλίες, οι παραλλαγές και οι κλώνοι τους).

Αυτό για μένα ήταν το πρώτο πράγμα που θα έπρεπε να γίνει στο πρόγραμμα « Δρόμοι της Αμπέλου» και μετά να ακολουθήσει η προσπάθεια γενετικής ταυτοποίησης και αξιοποίησης των γνωστών και άγνωστων ποικιλιών, γιατί πάντα θα υπάρχει το πρόβλημα «με τι συγκρίνω γενετικά την άγνωστη ποικιλία που βλέπω στον αμπελώνα». Χωρίς να θέλω να θίξω κανέναν για τα όσα σημαντικά θεωρώ ότι έχουν περιληφθεί στο πρόγραμμα, νομίζω ότι χάθηκε μια ευκαιρία να μην επαναλάβουμε τα λάθη που έγιναν κατά το παρελθόν με το Greek data base! Εύχομαι να κάνω λάθος!